

Жукевич С.М.
к.е.н., доцент кафедри обліку в державному
секторі економіки та сфері послуг,
Тернопільський національний економічний університет
Жук Н.Т.
магістр з обліку й аудиту

ДІАГНОСТИКА ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Процес ефективного функціонування суб'єктів господарювання на сучасному етапі розвитку економічних відносин суттєво пов'язаний із посиленням дієвості інструментів діагностики ділової активності підприємств в інформаційній системі управління їх фінансовим потенціалом.

Комплекс діагностичних методів дослідження фінансового стану підприємства загалом і ділової активності зокрема є початковим етапом управлінського процесу, особливо антикризового. На кшталт того, як людський організм потребує діагностики перед лікуванням, підприємство повинно бути продіагностоване з метою виявлення проблемних ділянок і прийняття обґрунтованих управлінських заходів щодо їх виправлення.

Проаналізувавши наведені підходи до визначення поняття ділової активності підприємства [1-5], можна стверджувати, що поняття ділової активності підприємства є багатокритеріальним, а діагностика ділової активності - це комплексна оцінка ефективності використання суб'єктом господарювання всіх ресурсів та система аналітичних заходів, направлених на визначення величини й причин відхилення критеріїв ділової активності від бажаних чи нормативних, з метою здійснення управлінських впливів щодо досягнення позитивних результатів діяльності підприємства, створення сприятливого інвестиційного клімату, підтримання стабільного фінансового стану та забезпечення постійного розширення й росту обсягів виробництва та реалізації продукції і послуг.

В умовах нестабільної економіки виділяють наступні рівні ділової активності (високий; середній; низький), яким відповідає характерна виробничо-господарська ситуація (нормальна, проблемна, кризова).

Діагностика ділової активності підприємства здійснюється на якісному та кількісному рівнях й характеризується відповідною групою показників діяльності підприємства.

Якісний рівень діагностики може бути отриманий у результаті порівняння діяльності суб'єкта господарювання з однотипними за сферою застосування капіталу підприємствами за неформалізованими критеріями. А саме: широта ринків збуту продукції; наявність продукції, що експортується; наявність унікальної продукції, техніко-економічні параметри якої перевищують або відповідають світовим аналогам; стійкість зв'язків з клієнтами, партнерами; репутація підприємства, яку оцінюють із допомогою експертних висновків.

Що стосується методики кількісної діагностики ділової активності, то узагальнивши існуючі підходи [2; 4], дотримуємось думки, що вона може бути здійснена за такими етапами.

1) Діагностика динаміки і співвідношення темпів зростання абсолютних показників згідно «золотого правила» економіки:

$$100\% = < T_A < T_{ЧД} < T_{ЧП}$$

де T_A – темп зростання активів;

$T_{ЧД}$ – темп зростання чистого доходу;

$T_{ЧП}$ – темп зростання чистого прибутку.

$100\% < T_A$ показує, що підприємство нарощує економічний потенціал і масштаби своєї діяльності;

$T_A < T_{ЧД}$ свідчить про те, що виручка зростає швидше від економічного потенціалу. З цього можна зробити висновок про підвищення інтенсивності використання ресурсів на підприємстві;

$T_{ЧД} < T_{ЧП}$ означає, що прибуток зростає швидше від обсягів реалізації і сукупного капіталу внаслідок підвищення рівня рентабельності продажів.

2) Діагностика значень і динаміки відносних показників, які характеризують рівень ефективності використання авансованих і спожитих ресурсів підприємства. Доцільно оцінити показники: оборотності, ресурсовіддачі, тривалості циклів. Основними з яких є: коефіцієнт оборотності активів, коефіцієнт оборотності власного капіталу, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, тривалість обертів дебіторської та кредиторської заборгованостей, коефіцієнт оборотності матеріальних запасів, коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддачі), період обороту чистого робочого капіталу.

3) Діагностика значень і динаміки показників рентабельності, які характеризують відносну дохідність підприємства А саме: рентабельність активів (сукупного капіталу), рентабельність чистих активів, рентабельність власного капіталу, рентабельність оборотного капіталу, рентабельність реалізації.

4) Діагностика коефіцієнтів стійкого зростання підприємства.

У фаховій літературі стійке зростання характеризується як максимально можливе зростання без зміни фінансового ризику. При цьому допускається збільшення зобов'язань, але пропорційно зростанню власного капіталу, що забезпечує незмінність фінансового ризику [5].

Діагностика стійкого зростання передбачає моніторинг чинників, що впливають на збалансованість зростання. Оцінити вплив кожного показника-чинника на загальну стійкість можна за багатофакторними моделями коефіцієнта стійкого зростання, яких є декілька. Виходячи з моделі, підприємство може обрати певні чинники у тих пропорціях, у яких доцільно їх мобілізувати для забезпечення стійкості зростання та підвищення ділової активності. Однак це буде предметом нашого подальшого дослідження.

Література:

1. Базилінська Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навч. посіб. [Текст] // Я. Базилінська – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 328 с.
2. Заїкіна О. О. Роль показників ділової активності в оцінці управління підприємством / О. О. Заїкіна // Харчова пром-ть. – 2008. – № 7. – С. 144-148
3. Куриленко Т. П. Теоретичні аспекти визначення ділової активності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// archive. nbuv. gov.ua/ portal/ Soc_Gum/ Nvamu_ekon/2009_6/6.pdf](http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvamu_ekon/2009_6/6.pdf)
4. Нестеренко Н. В. Ділова активність як невід’ємна частина фінансового стану підприємства [Текст] / Н. В. Нестеренко, О. Діхтяр // Економічний аналіз. – 2012. – № 10. – Частина 3. – С. 411.
5. Уолш К. Ключевые показатели менеджмента: полное руководство по работе с критическими числами, управляющими вашим бизнесом Пер. с англ. 2-е изд., Изд-во: Максимум, 2010. – 400 с.